

ВІДГУК

офіційного опонента
кандидата архітектури, доцента

Смадича Івана Петровича

на дисертаційну роботу

Гаращака Назарія Ігоровича

на тему «**Архітектурно-ландшафтні трансформації та шляхи розвитку
бальнеологічних курортних поселень Західного регіону України**»,
представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 191 – Архітектура та містобудування
галузі знань 19 – Архітектура та будівництво

Актуальність теми дисертаційної роботи зумовлена комплексом чинників соціально-еколого-економічного характеру, які забезпечують сталий розвиток, життєдіяльність і адаптацію до сучасних викликів. Території бальнеологічних курортних поселень Західного регіону України мають унікальні природні ресурси – мінеральні води, лікувальні грязі, ландшафтне різноманіття та сприятливий клімат, які потребують комплексного просторового освоєння. Трансформація сучасного способу життя супроводжується зростанням потреби у якісному лікувально-профілактичному відпочинку, що особливо загострилася в умовах повномасштабної війни в Україні. У зв'язку з цим надзвичайної ваги набуває модернізація та розширення існуючої інфраструктури бальнеологічних курортних поселень, здатних забезпечити не лише оздоровлення населення, а й підтримку соціальної стабільності в регіонах.

Рекреаційний потенціал Західного регіону України формує передумови для динамічного розвитку курортно-рекреаційної сфери, що має не лише оздоровче, а й економічне значення – сприяє створенню нових робочих місць, залученню інвестицій і зростанню туристичної привабливості територій. Збереження унікального природного середовища та забезпечення його екологічної стійкості потребує впровадження сучасних підходів до архітектурно-просторового планування. У цьому контексті особливої ваги набуває розширення науково-теоретичної бази щодо оптимізації взаємодії природних, соціальних і антропогенних чинників у процесі формування архітектури бальнеологічних курортних поселень, необхідність пошуку ефективних функціонально-планувальних рішень з урахуванням актуальних викликів сьогодення, що визначає практичну й наукову цінність обраного напрямку дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертаційного дослідження узгоджується з чинними законами України «Про

основи містобудування» та «Про регулювання містобудівної діяльності», відповідає «Глобальним цілям сталого розвитку 2015–2030 рр.», ухваленими Організацією Об'єднаних Націй, які стали для України орієнтиром для стратегічного планування, особливо в умовах післявоєнного відновлення. Дисертаційна робота виконана відповідно до наукового напрямку кафедри архітектурного проектування Національного університету «Львівська політехніка» та здійснена в рамках науково-дослідної роботи №0125U000559 «Знання і цінності в методології обґрунтування архітектурних рішень об'єктів та формуванні середовища життєдіяльності».

Наукова новизна положень і висновків дисертації. У дисертаційному дослідженні Гаращак Н.І. представлено науково аргументовані теоретичні, методичні й прикладні положення, що узагальнюють і розвивають підходи до територіального планування та розвитку бальнеологічних курортних поселень. Серед основних результатів дослідження, які мають ознаки наукової новизни, варто виокремити:

- здійснений комплексний аналіз курортних бальнеологічних поселень Західного регіону України з урахуванням умов сьогодення та виявлену специфіку архітектурно-ландшафтних рішень об'єктів і закономірності просторових трансформацій курортних поселень;
- застосування міждисциплінарного підходу (архітектури, ландшафтного дизайну, урбаністики та рекреаційної медицини) та дослідження бальнеологічного курорту не лише як лікувального простору, а як цілісної архітектурно-просторової системи;
- обґрунтування теоретичної бази й методичного інструментарію прийняття архітектурно-ландшафтних та архітектурно-планувальних рішень нових бальнеологічних курортних об'єктів і комплексів з урахуванням: функціональної структури (зони лікувальна, житлова, рекреаційна тощо); архітектури лікувальних і рекреаційних об'єктів (санаторії, бювети, водолікарні, грязелікарні, пансіонати, вілли тощо), їх інтеграції в ландшафт, використання еко-матеріалів; ландшафтної організації територій (парки, дендропарки, сквери, алеї з лікувальними породами дерев, курортні площі з фонтанами, бюветами, прогулянкові маршрути, лікувальні стежки з градацією фізичних навантажень тощо).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та їх достовірність. Детальне ознайомлення з дисертаційною роботою Гаращак Н.І.

та його науковими публікаціями дає підстави для твердження, що робота є оригінальним дослідженням теми архітектурно-ландшафтних трансформацій і розвитку бальнеологічних курортних поселень. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації забезпечується логічною відповідністю методів дослідження стосовно сформульованої мети та конкретних завдань, а також базується на результатах розробки принципів і методичного інструментарію створення гармонійних курортних просторів, які відповідали б регіональним особливостям і сучасним тенденціям проектування для формування теоретичних і практичних рішень в архітектурі та містобудуванні.

Мета дисертаційного дослідження сформульована чітко, основні положення апробовані виступами та отримали підтримку на п'яти міжнародних наукових конференціях. Проаналізовано значний обсяг наукової вітчизняної й зарубіжної літератури (192 найменування літературних джерел).

Дисертаційна робота «Архітектурно-ландшафтні трансформації та шляхи розвитку бальнеологічних курортних поселень Західного регіону України» Гаращак Н.І. спрямована на вирішення науково-прикладної проблеми дослідження особливостей архітектурних рішень і закономірностей архітектурно-ландшафтних трансформацій бальнеологічних курортних поселень Західного регіону України та прогнозування шляхів їх розвитку відповідає паспорту спеціальності 191 «Архітектура та містобудування» (19 – Архітектура та будівництво). Назва дисертації відповідає змісту дослідження.

Повнота викладу результатів дисертаційного дослідження в опублікованих працях. Основні наукові результати роботи викладені у 9 наукових публікаціях, з яких 3 статті – у фахових виданнях України; 1 – у науковому періодичному виданні іншої держави; 5 – тези доповідей на міжнародних і всеукраїнських наукових конференціях.

Аналіз змісту дисертації. Дисертаційна робота Гаращак Н. І. складається із анотації, вступу, термінологічного словника, чотирьох розділів досліджень із висновками, загальних висновків, списку використаних джерел (192 найменування) та додатків. Загальний обсяг роботи становить 232 сторінки: з них 148 сторінок основного тексту, 53 сторінки графоаналітичного матеріалу (рисунки і таблиці), 18 сторінок зі списком використаних джерел та 13 сторінок із 4 додатками.

У *вступі* подано обґрунтування актуальності теми дисертаційного дослідження, сформульовано мету та завдання дослідження, визначено об'єкт, предмет та методи дослідження, подано наукову новизну й практичне значення отриманих результатів, надано інформацію про зв'язок роботи з науковими темами, апробацію результатів дослідження та їх висвітлення у наукових публікаціях, визначено особистий внесок здобувача.

Перший розділ дисертації, присвячений огляду стану досліджень архітектури та архітектурно-просторових трансформацій курортних поселень на основі бальнеологічних ресурсів, закладає науково-термінологічну основу дослідження шляхом формування чіткого понятійно-категорійного апарату. У цьому розділі автором систематизовано теоретичні напрацювання з обраної теми, запропоновано класифікацію об'єктів курортно-рекреаційної сфери, а також розроблено структурно-логічну модель курортного поселення. Значущим є також проведений аналіз зарубіжного й вітчизняного досвіду архітектурно-ландшафтної організації просторових структур бальнеологічних курортів, що дозволило обґрунтувати методичний інструментарій для подальших досліджень просторових рішень та їх трансформацій.

У *другому розділі* дисертаційної роботи, який присвячено передумовам і чинникам, що впливають на формування архітектури та трансформацій курортних поселень, Гаращак Н. І. окреслено й детально проаналізовано ключові умови, що визначають формування архітектурно-просторової організації бальнеологічних курортів Західної України. Особливу увагу приділено історичним передумовам, природно-ландшафтним характеристикам територій, соціально-економічним чинникам, а також функціонально-технологічним аспектам, які обумовлюють архітектурну специфіку бальнеологічних курортних поселень.

У *третьому розділі* здійснено детальний аналіз просторових рішень шести характерних курортних поселень Західного регіону України – з урахуванням просторового зонування території та функціональної структури; архітектури лікувальних і рекреаційних об'єктів (санаторії, бювети, водолікарні, грязелікарні, пансіонати, вілли тощо), їх інтеграції в ландшафт, використання еко-матеріалів; ландшафтної організації територій (парки, дендропарки, сквери, алеї з лікувальними породами дерев, курортні площі з фонтанами, бюветами, прогулянкові маршрути, лікувальні стежки з градацією фізичних навантажень тощо). Дослідження проведено на трьох ієрархічних рівнях. На основі

емпіричних результатів Гаращак Н. І. виявив закономірності архітектурно-просторової трансформації бальнеологічних курортів у досліджуваному регіоні (унікальний архітектурний образ, на який вплинули національні традиції та історичні стилі, характерна забудова; видові точки, панорами з акцентом на відкритість ландшафту).

Четвертий розділ дисертації присвячено формуванню принципів, методів і практичних рекомендацій щодо впровадження результатів дослідження в архітектурну теорію та практику. У ньому обґрунтовано основні принципи сталого розвитку бальнеологічних курортних поселень, вдосконалено методику розробки архітектурних рішень для об'єктів і комплексів відповідного функціонального призначення, а також сформульовано низку практичних рекомендацій щодо їх реалізації у сучасному архітектурному проєктуванні з урахуванням специфіки бальнеологічних поселень.

Наприкінці кожного розділу сформульовано проміжні висновки дослідження. У **загальних висновках** дисертації наведено ключові результати роботи у відповідності до сформульованих завдань.

Дискусійні питання та зауваження до роботи.

1. Тема складна і вимагає розгляду реалій сьогодення – радикальних адміністративно-територіальних трансформацій та війни, а також врахування міждисциплінарності для чіткого окреслення ролі та місця архітектури й містобудування в цій системі (екологічних, економічних, адміністративно-правових, земельних та інших контекстів). У теоретичній частині доцільно було б чіткіше структурувати і розкрити цей мультидисциплінарний аспект дисертації.
2. Виконано глибокий аналіз сучасного стану курортного середовища архітектури вибраних об'єктів (шість курортних поселень, 14 курортів та 72 окремих об'єктів) за системою визначених характеристик. Доцільно було б розкрити причинно-наслідкові зв'язки та причини деградації значної кількості поселень як у радянський, так і пострадянський періоди. Зробити це для обґрунтування вимог відродження і розвитку поселень, а також містобудівних і архітектурних рішень окремих курортів та об'єктів.
3. Обґрунтовані принципи, методи й практичні рекомендації архітектурних та містобудівних рішень переконливо розкривають основний результат дослідження. Здобувачу доцільно було б взяти ширшу участь у розробці

3. Обґрунтовані принципи, методи й практичні рекомендації архітектурних та містобудівних рішень переконливо розкривають основний результат дослідження. Здобувачу доцільно було б взяти ширшу участь у розробці стратегій просторового розвитку громад з домінуючою курортною функцією, розробці містобудівних обґрунтувань, а також конкретному архітектурному проектуванні для цих поселень, а не лише впровадженнь у навчальному процесі.

Висловлені зауваження не знижують загальної цінності дослідження та принципово не впливають на загальну оцінку дисертаційної роботи, яка в цілому є позитивною. Робота виконана з дотриманням академічної доброчесності.

Загальна оцінка роботи та висновок.

Дисертація Гаращак Н. І. на тему ««Архітектурно-ландшафтні трансформації та шляхи розвитку бальнеологічних курортних поселень Західного регіону України»» є самостійною і завершеною науковою роботою. Дисертаційне дослідження містить науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати, характеризується єдністю змісту та свідчить про особистий внесок автора.

Дисертаційна робота «Архітектурно-ландшафтні трансформації та шляхи розвитку бальнеологічних курортних поселень Західного регіону України» за своєю актуальністю та обґрунтованістю одержаних результатів відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44) та наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертацій» (зі змінами від 12.07.2019 р.), а Гаращак Назарій Ігорович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 19 – Архітектура та будівництва за спеціальністю 191 – Архітектура та містобудування.

Підпис(и)	Івана СМАДИЧ
посвідчую	
Учений секретар ІФНТУНГ	В. ХОМІН
« 14 »	05 2025 р.

Офіційний опонент:

канд. арх.,

доцент кафедри архітектури та містобудування

Івано-Франківського національного
технічного університету нафти і газу

Іван Смадич